

Спеціальні історичні дисципліни

Спеціальні історичні дисципліни – це ключ до досягнення професії історика. Будь-яке історичне дослідження будується на вивченні історичних джерел. Курс надає можливість ознайомитися із загальними джерелознавчими проблемами: співвідношенням понять «історичний факт» та «історичне джерело», розумінням термінів «джерельна база» та її «репрезентативність», класифікацією історичних джерел, особливістю основних типів історичних джерел та видів письмових джерел. Особлива увага приділяється методам аналізу історичних джерел.

Відповідним чином залучати та використовувати в дослідженнях історичні джерела, вдумливо ставитися до кожного історичного факту та судження дозволить вивчення цілої низки спеціальних історичних дисциплін, таких як історична хронологія, нумізматики, палеографія, археографія, історична ономастика, геральдика, генеалогія. При цьому слід зазначити, що на сучасному етапі можливості спеціальних історичних дисциплін не вичерпуються вирішенням суто джерелознавчих завдань, за їхньою допомогою можна ставити та вирішувати завдання у полі нової культурної та нової економічної історії, історії повсякденності, мікроісторії та ін. Ці дисципліни будуть цікавими і з точки зору самопізнання: дозволять розшифрувати «тайну» власного імені (антропоніміка), побудувати власне «генеалогічне древо» (генеалогія), створити власний герб (геральдика).

Ряд зазначених тем виноситься на семінарські (практичні) заняття, під час яких студенти набувають практичних навичок аналізу певних історичних джерел. Відзначимо, що студенти мають можливість обирати зміст семінарської (практичної) частини курсу, записавшись на один із трьох запропонованих курсів, змістовна частина яких визначена нижче.

В.Ю. Іващенко

«Письмові джерела та спеціальні історичні дисципліни»

(доц. В. Ю. Іващенко):

У центрі уваги семінару – ті дисципліни, які дозволяють глибше зрозуміти специфіку роботи з писемними джерелами. При цьому поряд із теоретичними проблемами мемуаристики (вивчає джерела особового походження), кодикології (комплексно досліджує рукописні книги), археографії (допомагає вводити письмові пам'ятки до наукового обігу), маргіналістики (вивчає маргіналії – написи, які з'явилися після завершення авторської роботи над текстом документу чи видання книги), пропонується велика кількість практичних завдань, які наочно демонструють особливості роботи з різними видами джерел. Декілька занять спецкурсу присвячено проблемам фальсифікації історичних джерел, постатям видатних фальсифікаторів, окремим пам'яткам такого роду («Велесова книга» та ін.) та методам виявлення підробок.

«Спеціальні історичні дисципліни та пам'ятки християнської культури» (проф. О. Д. Каплін):

Як всесвітню історію неможливо зрозуміти без історії християнства, так і вітчизняну – без історії Православної Церкви. Тому в ході семінарських занять передбачається, як поглиблення знань із спеціальних історичних дисциплін, так і розгляд окремих проблем з точки зору церковної історії, джерелознавства та історіографії. До кожної теми пропонується список джерел та літератури, у тому числі і для підготовки рефератів, що мають конкретизуючий характер по відношенню до питань теми. Ці списки будуть доповнюватися викладачем у ході підготовки студентів до чергових занять, у зв'язку з появою нових аспектів та нової літератури.

«Іконографічний метод в історичних дослідженнях» (доц. О. Г. Павлова).

Пам'ятки як джерела певної епохи містять відповідну історичну інформацію, яку використовують історики під час своїх досліджень. Велику цінність для історика мають візуальні джерела. В образах і символах, які ми

зустрічаємо в образографічних творах, пам'ятках геральдики, сфрагістики, нумізматики, кінофотодокументах та інших ми відшукуємо певні ознаки та образи епохи. Знайомство з іконографічним методом допоможе студентам при описі та систематизації типологічних ознак і схем, які прийняті при зображенні тих чи інших персонажів, сюжетних сцен, символічних знаків та ін. Іконографічний метод дослідження надасть можливість студентам, вивчаючи окреслену групу джерел, на основі, наприклад, однотипних зображень, визначати їх значення і зміст в контексті даної епохи, культури, виявляти відображені в них риси світосприйняття, ідентифікувати історичних діячів та ін.